

АВТОМАТИЗОВАНИЙ АГРЕГАТ ВНЕСЕННЯ МЕЛІОРАТИВ В УМОВАХ ДІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Ф. І. Гончаров, В. М. Штепа, М. А. Сироватка, Б. Ф. Кізюн

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розроблено, впроваджено та підтверджено ефективність автоматизованої системи внесення меліорантів на посівні площі при надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

Постановка проблеми. На даний час гостро стоїть питання екологічної безпеки навколишнього природного середовища. Згідно з розпорядженням уряду № 13-18 від 4 листопада 2009 року, викиди шкідливих речовин негативно впливають на процес вирощування сільськогосподарську продукції, її розвиток. Тому потрібно розробити ефективну і просту в експлуатації схему нейтралізації негативних факторів в будь-який вегетаційний період рослин. Одним із заходів нейтралізації наслідків впливу надзвичайної ситуації на сільськогосподарську продукцію є здійснення меліорації [1]. Ефективність хімічної меліорації залежить від ступеня дисперсності меліорантів та рівномірності їх внесення.

Питання високоефективного і систематичного застосування хімічних меліорантів на територіях зрошення є актуальним і вимагає термінового вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Встановлено, що найбільш продуктивним є внесення хімічних меліорантів не в ґрунт, а безпосередньо в зрошувальну воду [1, 2]. Полив меліоративно покращеною водою попереджує процеси зараження продукції, зниження рівня засолення ґрунту [3].

Мета досліджень. Обґрунтувати та створити автоматизовані багатофункціональні машини і устаткування протидії надзвичайним ситуаціям.

Основні матеріали досліджень. При зрошуванні

сільськогосподарських культур обов'язковим агротехнологічним процесом є періодичне внесення в ґрунт хімічних меліорантів в певних дозах. Такий процес є ресурсо- та трудомістким і зазвичай не виконується через обмеженість термінів його проведення, а також нестачу техніки для внесення меліорантів.

Переваги зрошувальних меліорацій перед традиційними методами застосування хімічних меліорантів і мінеральних добрив на зрошувальних землях полягає в тому, що поєднання технологічних операцій звільняє техніку для інших робіт, прискорює процес асиміляції рослинами і ґрунтом речовин, які вносяться разом зі зрошувальною водою. Крім цього цей спосіб дозволяє вносити необхідні компоненти в будь-які строки на протязі поливного періоду, при рівномірному розподіленні їх за площею.

Для здійснення меліоративно-добривних поливів існують різні типи гідропідкормлювачів, однак через недосконалість конструкції і неможливості точного дозування внесених компонентів [4], вони не знайшли широкого застосування в зрошувальному землеробстві.

У процесі розробки конструктивного пристрою-агрегату визначались його основні складові частини, які, будучи скомпонованими в один агрегат, забезпечать досягнення необхідної ефективності (рис. 1).

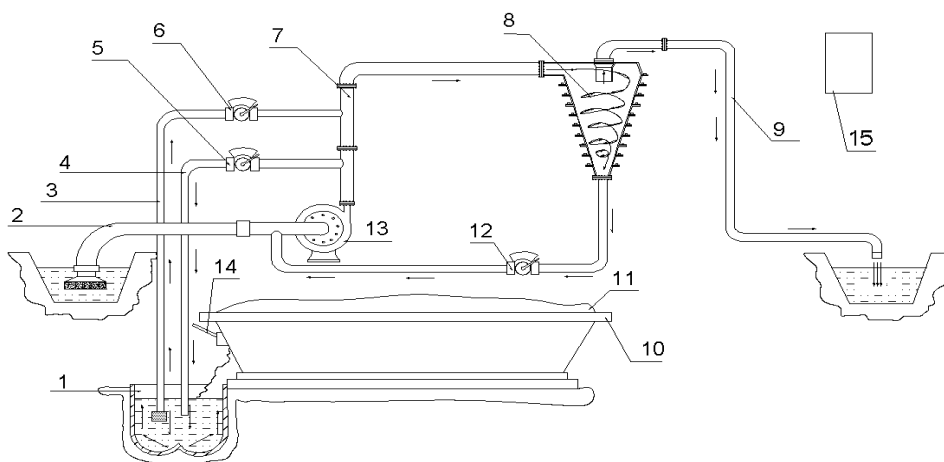

Рисунок 1 – Схема приготування меліоративної води агрегатом ГУД-1/500-70,

де: 1 – змішувач; 2 – забір води; 3 – забір суспензії гіпсу; 4 – подача води в змішувач; 5 – регулювання подачі води; 6 – регулювання забору суспензії гіпсу; 7 – гідроелеватор; 8 – гідроциклон; 9 – злив суспензії

меліорантів в зрошувач; 10 – бункер дозатора; 11 – гіпс; 12 – регулювання пісового зливу гідроциклону; 13 – насос; 14 – регулювання подачі гіпсу; 15 – блок автоматичного керування.

Технічна характеристика агрегату:

- витрати на приготування удобреного розчину – 30 л/с;
- використовувана потужність – 2,2 кВт;
- продуктивність за 1 год: чистої роботи – 90,7 м³, експлуатаційної роботи – 85,6 м³,
- обслуговуючий персонал – один оператор.

Подібний принцип роботи запропоновано в автономному виконанні на установці АВУМ-3/350-100.

Установка може працювати від автономного на-

сосно-силового устаткування або від напірного трубопроводу насосної станції, обслуговуючої групу “Фрегатів”, яка працює від гідрантів зрошувальної системи закритого типу.

Агрегат внесення добрив-меліорантів складається з 3 циклонів діаметром 350 мм кожний, з можливим забором води із тимчасового зрошувача (100 л/сек). Забір води такий же як в ДДА-100М (рис. 2).

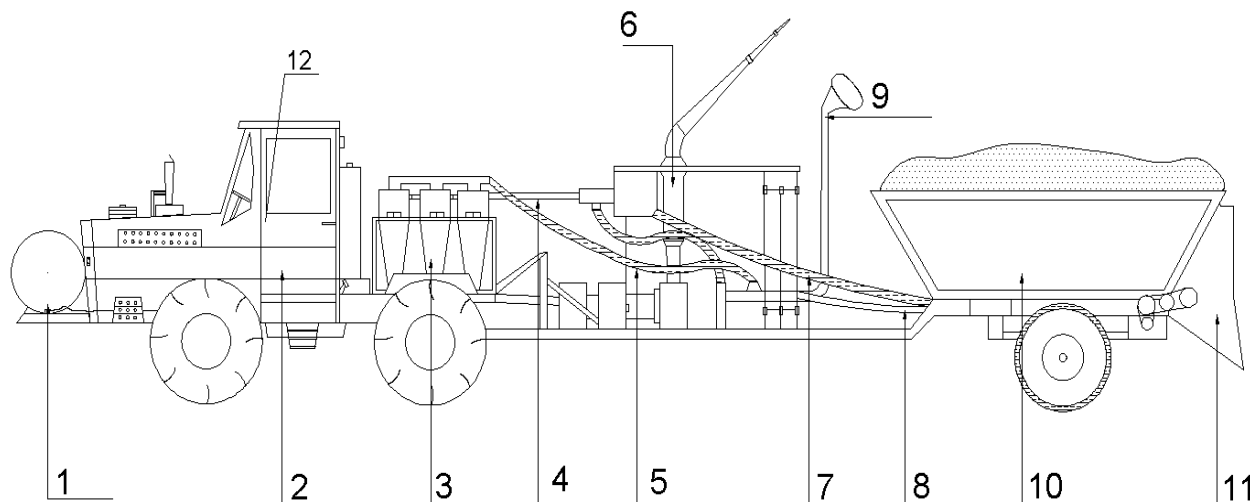

Рисунок 2 – АВУМ-3/350-100,

де 1 – ємність (до 400 л) для рідких добрив таких як ЖК, аміачна вода та інші; 2 – основна база агрегату, трактор Т-150К; 3 – три гідроциклони для завантаження, розчинення і сепарації сипучих речовин, які надходять у вигляді приготованої пульпи; 4 – гідроелеватор для забору приготованої пульпи меліорантів, мінеральних добрив і подачі її в загальний потік води, яка надходить в гідроциклони; 5 – трубопровід початковий, що подає робочий розчин, який надходить з гідроциклонів на всмоктування насосом ДДН-70; 6 – поливач ДДН-70, що забезпечує внесення приготовлених робочих розчинів меліорантів з поливною водою на поверхню полів сівозміни; 7 – всмоктуючий трубопровід, який забезпечує забір ДДН-100 з тимчасового зрошувача для подачі її через гідроелеватор в гідроциклони; 8 – напірний трубопровід, який подає необхідну кількість води в змішувальну ємність; 9 – забірний трубопровід – забирає приготовану пульпу в змішувачі, подає її в гідроелеватор; 10 – ємність для добрив і меліорантів, роль якої виконує ІРМГ-4 оснащений змішувальною ємністю, механічними подрібнювачами і мішалкою; 11 – змішувальна ємність; 12 – блок автоматичного керування.

Технологія внесення мінеральних добрив і меліорантів з поливною водою розробленим агрегатом: агрегат з повною заправкою добрив або меліоранту в комплексному наборі тих чи інших речовин привезений на поле зупиняється біля тимчасового зрошувача на тій трасі по якій пересувається ДДА-100МА або інша поливна техніка; опускається забірне устатку-

вання в зрошувач і розпочинається робота; вода, що надходить з насосом ДДН-100 по напірному трубопроводу в гідроелеватор і гідроциклони, частково надходить і в змішувальну ємність, куди подається дозована кількість сипучих речовин з ІРМГ-4; пульпа, яка утворилася з добривами і меліорантом засмоктується до трубопроводу в гідроелеватор, де змішується з потоком чистої води і надходить в гідроциклон; в гідроциклонах відбувається подальше руйнування і розчинення застосованих добрив і меліорантів; частки розчинів в гідроциклонах сепаруються і відкидаються через шлаковідвід; робоча або меліоративна вода з гідроциклона надходить на вхід насосом ДДН-70; далекоструменеве сопло ДДН-70 рівномірно розподіляє воду, а з неї розчинені або меліоративні, тобто дисперговані частини меліорантів, на поверхню зрошувальної площі.

Роль АВУМ-3/350-100 – здійснення не повного поливу, а внесення з водою речовин в необхідній дозі [5]. Необхідну норму поливу вносить машина, що здійснює основний полив цих площ.

Розрахунок дози внесення хімічних меліорантів або мінеральних добрив відбувається за формулою:

$$V = \frac{q \cdot m}{100 \cdot Q}, \quad (1)$$

де V – доза внесення компоненту, ц/га; q – подача вихідного матеріалу з бункеру 1 ІРМГ-4, г/с; m – поливна норма, м³/га; Q – витрати поливної води дощувальної машини, або насосної станції, л/с.

При використанні 100 м³/га води з необхідним розчиненням в ній добривом-меліорантом його продуктивність буде складати 2,34 га/год. При десятигодинній зміні це складає 23,4 га, а при двозмінній роботі 46,8 га/добу.

У господарствах Генічинського району АР Крим вивчалась ефективність меліоративних поливів за участю гідроциклонної установки – дозатору “Генічанка”. Результати польових випробувань показали, що при внесенні гіпсу разом з поливною водою, активність

його збільшувались приблизно в 3 рази, тобто одноразова доза, рекомендована для внесення звичайним методом, може бути зменшена в 3 рази.

Продуктивність рослин кукурудзи при внесенні з водою 0,4 т/га гіпсу збільшується на 23,1%, а при одночасному внесенні 0,4 т/га гіпсу і 2 ц/га аміачної селітри – на 34,7%. Аналогічні результати отримані на посівах озимої пшениці, де внесення 3 т/га з водою гіпсу дало приріст зеленої маси 5,3 ц/га у порівнянні з поверхневим внесенням в кількості 9 т/га (рис. 3).

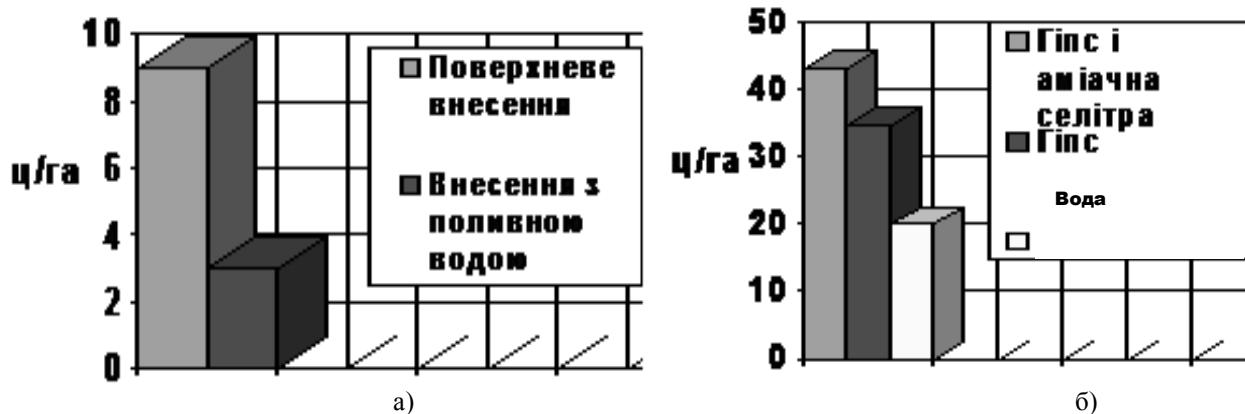

Рисунок 3 – результати внесення меліорантів:

а – витрати меліоранта на приріст зеленої маси озимої пшениці (5,3ц/га) при внесенні поверхневим способом і з поливною водою; б – врожайність кукурудзи при внесенні меліорантів з поливною водою

Висновок. Автоматизовані системи внесення меліорантів ГУД-1/500-70 та АВУМ-3/350-100 у реальних виробничих умовах продемонстрували ефективну протидію небезпечним речовинам мінерального походження, при підвищенні продуктивності сільськогосподарських культур.

Список використаних джерел

1. Гончаров Ф.І. Проблеми використання забруднених небезпечними речовинами вод для зрошування / Ф.І. Гончаров, В.М. Штепа // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2010-01 (17),

<http://nd.nauu.edu.ua/2010-1/10gfipds.pdf>.

2. Гончаров Ф.І. Водне господарство агропромислового комплексу України в умовах дії надзвичайних ситуацій / Ф.І. Гончаров, В.М. Штепа // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2010-01 (17),

<http://www.nbuu.gov.ua/e%2Djournals/Nd/2010/2/10gfiaes.pdf>

3. Гончаров Ф.І. Автоматичне керування промивною фільтра системи безпечного водопостачання / Ф.І. Гончаров, В.М. Штепа // Наукові нотатки Луцького національного технічного університету. – Луцьк: ЛНТУ. – 2010. – С. 60-65.

4. Гончаров Ф.І. Аналітичне дослідження електродіалітичних процесів системи безпечного водопостачання промислових об'єктів / Ф.І. Гончаров, В.М. Штепа // Вісник Національного авіаційного університету. – К.: НАУ. – 2010. - № 1. – С.240-244.

5. Гончаров Ф.І. Система контролю якості водо-

постачання / Ф.І. Гончаров, В.М. Штепа // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – Харків: ХНУТСГ. – 2009. – Вип. 88. – С.267-274.

Аннотация

АВТОМАТИЗИРОВАННЫЙ АГРЕГАТ ВНЕСЕНИЯ МЕЛИОРАНТОВ В УСЛОВИЯХ ДЕЙСТВИЯ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ

Гончаров Ф.И., Штепа В.Н., Сыроватка М. А.,
Кизион Б. Ф.

Разработано, внедрено и подтверждено эффективность автоматизированной системы внесения меліорантов на посевных площадях при чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера.

Abstract

THE AUTOMATED MACHINE OF BRINGING OF MELIORATES ARE AT THE EXTRAORDINARY SITUATIONS

F. Goncharov, V. Shtepa, M. Syrovatka, B. Kiziyin

Developed, implemented and verified the effectiveness of the automated system of bringing of meliorantes on planting areas at the extraordinary situations of natural and industrial origin.